

СТ А Н О В И Щ Е

за хабилитационния труд и научната продукция, научно-приложната и педагогическа дейност на **гл. ас. д-р Йоана Кирилова Недялкова-Сиракова** – участник в конкурса за научна длъжност **„ДОЦЕНТ”** по професионално направление 2.1. филология (латински език и превод), Д.В. бр. 96 от 6.12.2012 г., кат. „Класическа филология”, Софийски университет „Св. Климент Охридски”

от проф. дфн Анастас Георгиев Герджиков – научна специалност 05.04.06, професионално направление 2.1. филология (антична и средновековна литература), СУ „Св. Климент Охридски”

Конкурсът за научна длъжност „Доцент” по професионално направление 2.1. филология (латински език и превод) е обявен от Софийски университет „Св. Климент Охридски” в Д.В. бр. 96 от 6.12.2012 г. Единствен кандидат е **гл.ас. д-р Йоана Кирилова Недялкова-Сиракова**, която участва в конкурса с научна продукция и хабилитационен труд със заглавие „Употреби на античното в българската поезия: образи и форми” – обсъден и приет за хабилитационен в кат. Класическа филология към Факултет по класически и нови филологии на Софийски университет „Св. Климент Охридски”.

Документите на единствения кандидат отговарят на изискванията на ПВАК.

Кандидатът по конкурса – д-р Йоана Сиракова е завършила специалност „Класическа филология” в СУ „Св. Климент Охридски” през 1991 г. От 1991 до 1996 е хоноруван асистент по латински език в СУ „Св. Климент Охридски”, а от 1996 до 1998 – редовен асистент и води дисциплините „Латински език и автори” за студенти в специалност „Класическа филология” и „Латински език” за неспециалисти. В този период Сиракова е и извънщатен научен сътрудник към Лабораторията за лингвистично моделиране, БАН. От 1998 до 2000 тя е старши асистент, като към посочените курсове се добавят и семинарните занятия по „Теория и практика на превода”. През 2009 получава образователната и научна степен доктор по научна специалност 05.04.16 „Теория и практика на превода (класически езици)”. От 2000 г. Сиракова е главен асистент, а през този период тя води и курсовете „Проблеми на превода и рецепцията на античния текст” и „Римската литература през Сребърния век: език и социум в „Сатирикон” на Петроний”. Сиракова има две специализации, едната от които през 2003–2004 г. – в Женевския университет.

Още от преподавателската дейност на кандидатката се вижда, че основните ѝ научни занимания са в областта на преводознанието, на латинската лингвистика, тексуалния и литературоведския анализ и на рецептивните изследвания на античността. Повечето от публикациите на кандидатката, както и хабилитационният труд имат пряко отношение към основните учебни дисциплини, които Сиракова води. Като изследовател тя работи много за разширяване на предметното и приложното поле на своята научна и педагогическа дейност. С публикациите си тя се вместила в рамките на така обявения конкурс, но има и публикации, които са извън обсега на конкурса.

За участие в обявения конкурс, кандидатката е представила научна продукция от 28 публикации, от които 9 след получаването на ОНС „Доктор“. Две от тях са монографични изследвания, останалите – статии в български и международни научни издания.

Приносният характер на представените за конкурса за доцент по латински език и превод трудове е в две основни научни области: в областта на преводознанието и на рецепцията на класическото наследство и в областта на латинското езикознание и тексуалния и литературоведския анализ.

Признавам основните приноси, посочени от кандидатката в документацията по конкурса:

В областта на преводознанието и рецептивните изследвания на класическото наследство представените от кандидатката трудове предлагат теоретични заключения за промените в литературния превод на основата на анализа на взаимодействието на лингвистични процедури и металингвистична информация. Чрез прилагането на фундаменталните подходи на полисистемната теория, на теорията за читателското реагиране и на рецептивната естетика Сиракова очертава разнообразните функции на преводите на античните текстове не само в българската, но и в други култури.

Кандидатката изследва задълбочено преводаческите стратегии и методологии и ролята на индивидуалността на преводачите и на естетическите нагласи и вкусове на епохата. Сиракова се фокусира върху някои от най-значимите теми в преводознанието – читателското реагиране и металингвистичните функции на изходните текстове и тяхната промяна в процеса на пренос.

Много от представените научни публикации са в областта на частното теоретично преводознание – те са посветени на конкретни проблеми в преводния процес. Между разглежданите теми са универсализмът в превода, хипертекстуалните форми на превод, преносът и функцията на изходните текстове в приемната езикова, литературна и култура среда, езиковите трансформации на същностни за чуждите текстове понятия и образи и отражението на тези трансформации върху читателското реагиране.

Принос на публикациите на Сиракова е постоянното отчитане на фактора „връзка между текст и публика” и наблюденията върху това, как преводаческите стратегии и стилистика се влияят от приемната културна среда и от социологическите характеристики на автора и на адресата на превода.

В последните години рецептивните изследвания се превърнаха в значим клон на класическата филология. Дългогодишните занимания с частните проблеми на превода намират естественото си продължение в изследванията на кандидатката върху превода в много по-широк смисъл. Разширяването на разбирането за преводния процес не само като междуезикова трансформация и пренос на конкретен текст и неговата лингвистична структура, но и като творческа преработка на антични сюжети, образи и форми допринася за по-задълбочените наблюдения върху присъствието на античността в българската литературна и културна среда. Рецептивният подход предлага ясни предимства не само за установяването на връзките и диалога между античността и приемащата среда, но и тематизира въпросите за това как античното участва в моделирането на настоящето и как рецепцията на античността променя и формира погледа ни към самата античност.

Участието на Сиракова в сборника *The Missing Link: Classical Reception in the 'Younger Europe'* (Edited and with an introduction by Zara Martirosova Torlone), издание на Oxford University Press, е особено значимо. Присъствието на български класически филолог в издание на едно от най-авторитетните и престижни за областта на класическата филология издателства е несъмнено признание и свидетелство за високото качество на научната и образователна дейност в тази област у нас. Сборникът е специално издание на списанието *Classical Receptions Journal* и представлява първа по рода си публикация, посветена на античните рецепции в страните от Централна и Източна Европа.

Представените за конкурса публикации в областта на латинското езикознание и тексуалния и литературоведски анализ представляват първи и засега единствени по рода си у нас изследвания на антични текстове през призмата на преводната теория и практика. Иновативният и приносен характер на изследванията на Сиракова е в прилагането на лингвистичен методологичен апарат от преводната наука върху античните произведения и техните преводи. Задълбочаването на литературоведския и езиковедски анализ с помощта на модели от преводазнанието допринася за иновационния приложен характер на анализа и новаторския аспект на интерпретациите и същевременно води до ново знание за обекта на изследване – античния текст. Особено място в този смисъл заемат изследванията на Сиракова на образа на Еней от Вергилиевата *Енеида* и неговата *pietas* – трудното за предаване и много коментирано понятие. Тези търсения на Сиракова намират израз и в преподавателската ѝ дейност.

Представените за конкурса научни публикации включват и хабилитационен труд със заглавие „Употреби на античното в българската поезия: образи и форми” (Годишник на Софийския университет „Св. Климент Охридски— Факултет по класически и нови филологии, том 105. с. 1–79).

Изследването на Сиракова е в областта на рецептивната естетика. Кандидатката е сред най-активните радатели за проучване на рецепцията на античните автори и текстове у нас и след работата си по няколко проекта, посветени на изследване на рецептивните процеси у нас, сега е предложила цялостен труд за конкретни аспекти на влиянието на античността в българската култура.

В първите две глави са разгледани примери от поетическото творчество на Кирил Мерджански, чиято поезия е един от редките примери за силна връзка на съвременна българска поезия с античната словесност и култура. В една трета глава Сиракова проследява рецепцията на образа на Орфей, един от най-често употребяваните антични митологични персонажи в българската поезия. По този начин първата част е посветена на разнообразни източници и влияния върху един съвременен български автор, а втората – на влиянието на различни мотиви и аспекти от образа на един античен митологически и литературен образ в българската литература и култура. Очертаните от Сиракова особености на възприемане на античните форми и образи в по-старата и съвременната българска литература я водят до извода, че възприемането на античния свят е по-скоро фрагментарно или силно повлияно от националните идеи – то е свързано предимно с присвояване на форми и преинтерпретация на образи.

Кандидатката е ръководител и участник в 13 национални и международни научни проекти, почти всички свързани с темата на конкурса – преводознание и рецепция на античната литература, с изключение на някои, посветени на методиката на преподаване и по-точно на обновяване на преподаването по класическа филология в трите образователни степени, включително ОНС „Доктор”.

Сиракова е участвала в 34 научни форума, повечето от които международни и в чужбина. Това е впечатляваща активност, надхвърляща публикационната активност на кандидатката и отразяваща както личния ѝ характер, така и спецификата на научната ѝ област – заниманията с преводознание и рецепция изискват в още по-голяма степен обмен на мнения и научен опит от останалите дисциплини на класическата филология.

От справката за библиографските цитирания се вижда, че д-р Сиракова е автор на 12 индексирани публикации. Кандидатката е посочила 15 цитирания и отбелязване на трудовете си, като списъкът е непълен и вероятно след последните ѝ публикации в чужбина ще се увеличи значително.

В резултат на внимателното проучване на представените за рецензиране научни трудове, преводи и други публикации на д-р Йоана Сиракова и на другите съпътстващи материали по обявения конкурс изразявам убеденото си мнение, че със своята научна, учебна и публикационна дейност, кандидатката отговаря напълно на изискванията за научната длъжност „Доцент“:

- има достатъчна по обем и съдържание, отговаряща на конкурса научна продукция, която съдържа значими резултати и приноси;
- надхвърля годишната аудиторна заетост на едно хабилитирано лице;
- притежава добра езикова компетентност, литературна осведоменост и педагогически опит.

На основание на всичко изложено с дълбока убеденост предлагам на научното жури да гласува за присъждане на научната длъжност „доцент“ по научна специалност 2.1. филология (латински език и превод) на гл. ас. д-р Йоана Кирилова Недялкова-Сиракова.

София, 19.04.2013 г.

(проф. дфн А. Герджиков)